Punainen Risti
Röda Korset

LAUSUNTO

Ulkoasiainvaliokunnalle

7.10.2016

Suomen Punaisen Ristin lausunto valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta

Suomen Punainen Risti kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta.

Suomen Punainen Risti on viranomaisia tukeva julkisoikeudellinen yhdistys, jonka oikeudellisesta erityisasemasta on Suomessa säädetty lailla (238/2000) sekä sen nojalla annetulla tasavallan presidentin asetuksella (811/2005). Suomen Punaisen Ristin tehtävänä on tukea ja avustaa maan viranomaisia niin rauhan kuin sodan ja aseellisten selkkausten aikana ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Suomen Punainen Risti on osa kansainvälistä Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikettä, joka toimii kaikkialla maailmassa, avustaen luonnonkatastrofien ja konfliktien keskellä eläviä ihmisiä seitsemän perusperiaatteensa mukaisesti. Kansainvälisesti Punaisen Ristin erityisasema perustuu sodan uhrien suojelemiseksi solmittuihin neljään Geneven yleissopimukseen vuodelta 1949 ja niitä täydentäviin kahteen lisäpöytäkirjaan vuodelta 1977.

1. Maailmanlaajuiset kehityssuunnat

Suomen Punainen Risti yhtyy selonteon näkemykseen siitä, että turvallinen ja luottamukseen perustuva yhteiskunta on tärkeä osa uskottavaa ja menestyksellistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomen Punainen Risti pitää valtioneuvoston visiota siitä, että tulevaisuudessa *”Suomi kantaa globaalia vastuuta itsenäisenä valtiona, kansainvälisten järjestöjen jäsenenä ja kansainvälisen yhteisön toimijana”* välttämättömänä pohjana kestävälle ulko- ja turvallisuuspolitiikalle. Sekä kotimainen yhteiskunnallinen vakaus ja tasa-arvo että kansainvälinen luottamukseen, dialogiin ja yhteiseen vastuunjakoon pohjaava yhteistyö ovat edellytyksiä sille, että Suomen asema ja koskemattomuus sekä suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi pysyvät jatkossakin vakaina.

Selonteossa käsitellään maailmanlaajuisia kehityssuuntia varsin kiinnostavasti ja kattavasti. Esimerkiksi maininnat neljännestä teknologisesta vallankumouksesta ja innovaatioiden roolista menestyvien toimijoiden ja yhteiskuntien taustalla ovat erinomaisia nostoja tulevaisuuden näkymistä. Parhaimmillaan teknologia ja uudet innovaatiot voivat parantaa sekä erilaisten palvelujen saavutettavuutta että vahvistaa demokratiakehitystä.

Suomen Punainen Risti, Keskustoimisto
Tehtaankatu 1 a, PL 168, 00141 Helsinki
Puhelin (020) 701 2000 Faksi (020) 701 2310

Finlands Röda Kors, Centralbyrån
Fabriksgatan 1 a, PB 168, 00141 Helsingfors
Telefon (020) 701 2000 Telefax (020) 701 2310

www.redcross.fi

Suomen Punainen Risti kuuluu Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainväliseen liittoon.

Finlands Röda Kors hör till Internationella rödakors- och rödahalvmånefederationen.

Samalla selonteossa todetaan, että sekä yhteiskuntien että yhteisöjen polarisaatiokehitys on kasvava riski. Suomen Punainen Risti yhtyy selonteossa esille nostettuun näkemykseen siitä, että niin yhteiskunnallinen, sosiaalinen kuin teknologinenkin eriarvoistuminen on vaarassa syventyä myös Suomessa. Kiihtyvä eriarvoistuminen myötävaikuttaa syrjäytymiseen, muuttoliikkeeseen, radikalisoitumiseen sekä poliittista järjestelmää kohtaan osoitetun epäluulon kasvuun. **Suomen Punainen Risti pitää tärkeänä, että kansalaisyhteiskunnan tarjoama keinovalikoima edellä mainittujen negatiivisten vaikutusten vähentämiseksi ja ehkäisemiseksi ymmärretään systemaattisesti osaksi myös *turvallisuuden* edistämiseksi tehtävää työtä niin Suomessa kuin maailmallakin, eikä vain siitä erillisenä sosiaali- tai hyvinvointipolitiikkana**.

Suomen Punaisen Ristin omissa toimintaympäristön muutoksen arvioinneissa myös esimerkiksi ilmastonmuutoksen tuomat suorat ja epäsuorat vaikutukset on nostettu esille mahdollisina turvallisuusuhkina. Suomen Punainen Risti katsoo, että sekä Suomen, että katastrofeille alttiimpien muiden maiden ja yhteisöjen haavoittuvuuden tulisi olla suomalaisen panostuksen kohteena. Selonteossa ei esimerkiksi käsitellä keväällä 2015 julkaistua Sendain toimintaohjelmaa, eikä katastrofiriskien hallinta ole painopistealueiden joukossa, vaikka katastrofeista ja mm. pandemioista selviäminen onkin mainittu kansallisen kriisinkestokyvyn alla.

Suomen Punainen Risti toivoo, että Suomi sitoutuu Sendain toimintaohjelmaan kansallisesti ja tukee yhteistyömaidensa pyrkimyksiä saavuttaa Sendain globaaleja tavoitteita.

2. Muuttoliike sekä maahanmuutto- ja pakolaispolitiikka

Suomen Punainen Risti katsoo, että maahanmuutto- ja pakolaispolitiikan tulee olla osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Laajan turvallisuuskäsitteen näkökulmasta selkeällä, inhimillisellä ja ratkaisukeskeisellä sekä globaalilla että EU-tason maahanmuutto- ja pakolaispolitiikalla ehkäistään tehokkaasti myös turvallisuusriskejä.

Selonteossa yhtenä Suomen painopisteenä on mainittu se, että vahvistetaan toimia muuttoliikkeen perussyiden ja hauraiden valtioiden osalta. Suomen Punainen Risti pitää tervetulleena, että *”Suomi kohdentaa tukea erityisesti pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden lähtömaihin rauhan ja turvallisuuden, ihmisoikeuksien ja toimeentulomahdollisuuksien vahvistamiseksi. Tukea annetaan humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön keinoin”.*

Muuttoliikkeen ennustetaan nykyisestään pitkällä tähtäimellä entisestään lisääntyvän ja tehokkaimmat välineet pyrkiä lieventämään tätä kehitystä löytyvät kehitysyhteistyön keinovalikoimista. Ennusteet kertovat yhtenevästi, että mm. ilmastonmuutoksen vaikutusten seurauksena ihmisten liikkuvuus tulee merkittävästi lisääntymään.

Suomen Punainen Risti haluaa painottaa, että muuttoliikkeen perussyihin vaikutetaan ensisijaisesti vähentämällä epävarmoja oloja. **Kestävä ratkaisu ei ole tukea toimia ja järjestelyjä, joiden ensisijainen tavoite on estää tai vaikeuttaa ihmisten liikkumista.** Toimien tulee perustua arvioihin siitä, miten parhaiten autetaan epävakaita alueita ja niiden keskellä eläviä haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä. Esimerkiksi ilmastonmuutokset aiheuttaman muuttoliikkeen mahdolliset, todennäköiset mittasuhteet edellyttävät oikein kohdennettua ja pitkäaikaisesti ennakoitavaa kehitysyhteistyötä.

Selonteossa todetaan, että *”Suomi painottaa ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja kehityspolitiikan kokonaisuusvaltaisuutta hauraissa valtioissa, jotka ovat usein myös muuttoliikkeen lähtömaita”.* Suomen Punainen Risti huomioi, että myös keväällä eduskunnalle annettu kehityspoliittinen selonteko määrittelee hyvin yksiselitteisesti vähiten kehittyneet, hauraimmat ja konflikteista tai ilmasto- ja luonnonkatastrofeista kärsivät maat eniten kansainvälistä tukea tarvitseviksi kohteiksi. Kuten ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossakin mainitaan, nämä ovat maita, joista myös suurin osa muuttoliikkeestä on lähtöisin. **Suomen Punaisen Ristin näkemyksen mukaan tämä linjaus ei riittävässä määrin ole ohjannut kehityspolitiikan sisältöä käytännössä.** Suomen nykyisen kehityspolitiikan keinovalikko yrityspainotuksineen ja kaupallisen kehitysavun vahvistamiseen tähtäävän tavoitteenasettelunsa osalta sopii jo vaurastuville tai vaurastuneille kehitysmaille, ei niinkään vähiten kehittyneille, hauraimmille, konflikteista tai ilmasto- ja luonnonkatastrofeista kärsiville valtioille. Suomen kahdenvälisen yhteistyön (kehityspoliittisessa selonteossa) nimetyistä kumppanimaista vain neljä (Etiopia, Somalia, Mosambik ja Afganistan) lukeutuvat selkeästi kaikkein vähiten kehittyneiden maiden ydinjoukkoon. **Suomen Punainen Risti katsoo, että näiltä osin kirjatut tavoitteet ja politiikan todellisuus eivät täysin kohtaa.**

EU-tason maahanmuutto- ja pakolaispolitiikassa tulisi pyrkiä paitsi käytäntöjen yhtenäistämiseen, myös aitoon ratkaisukeskeisyyteen, jolla vaikutetaan muuttoliikkeen syihin ja samalla kehitetään laillisen ja inhimillisen maahanmuuton mahdollistavia välineitä. Kansainvälistä suojelua hakevien oikeuksien täyttyminen ja ihmisarvoinen kohtelu on taattava asianmukaisesti ja kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti kaikkialla Euroopassa, mikäli halutaan ehkäistä radikalisoitumista, syrjäytymistä ja sitä kautta turvallisuusriskejä. Euroopan laajuinen järjestelmän yhdenmukaistaminen ei siis saa tarkoittaa alimman mahdollisen yhteisen nimittäjän järjestelmää, jossa turvapaikanhakijoiden perusoikeuksia rajoitetaan niin paljon kuin on mahdollista.

Myös näiltä osin Suomen Punainen Risti pitää valitettavana, että Suomi on viime vuosien aikana pyrkinyt pikemminkin heikentämään olemassa olevaa kansainvälisen suojelun järjestelmää kuin kehittämään sitä. Oikeusturvan heikentäminen, perheenyhdistämisen vaikeuttaminen, maalinjaukset sekä esimerkiksi humanitaarisen suojelun perusteen poistaminen ulkomaalaislaista ovat kaikki

Suomen Punainen Risti, Keskustoimisto
Tehtaankatu 1 a, PL 168, 00141 Helsinki
Puhelin (020) 701 2000 Faksi (020) 701 2310

Finlands Röda Kors, Centralbyrån
Fabriksgatan 1 a, PB 168, 00141 Helsingfors
Telefon (020) 701 2000 Telefax (020) 701 2310

www.redcross.fi

Suomen Punainen Risti kuuluu Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainväliseen liittoon.

Finlands Röda Kors hör till Internationella rödakors- och rödahalvmånefederationen.

osaltaan vaikeuttaneet kansainvälistä suojelua hakevien ja saavien tilannetta. Todellisia vaihtoehtoja esim. laillisten reittien suhteen (humanitaarinen viisumi, perheenyhdistäminen, uudelleensijoittaminen) ei ole Euroopan tasolla onnistuttu luomaan. Euroopassa tapahtuvalla kehityksellä on ollut valitettavia vaikutuksia myös muiden maiden kykyyn ja haluun ottaa vastaan ja huolehtia pakolaisista.

3. Kestävä kehitys ja kehityspolitiikka

Suomen Punainen Risti kiittää sitä, että selonteossa on varsin kattavasti huomioitu kestävä kehitys ja Agenda 2030:n toimeenpano ja että yhteistyö kansalaisyhteiskunnan kanssa on nostettu keskiöön kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamisessa. Pidämme myös hyvänä, että kehityspolitiikan linkit ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa tunnustetaan laajalti. Esimerkiksi köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentäminen on tärkeää niin kansallisen kuin globaalinkin epävakauden poistamiseksi. **Samalla on syytä painottaa, että kehityspolitiikalla on omia tavoitteitaan, jotka tukevat kehitystä ja rauhaa ja kehitys- sekä humanitaarisen avun liian suora sitominen ulkopoliittisiin tavoitteisiin johtaa avun politisoitumiseen ja voi vaarantaa sen tavoitteiden saavuttamisen.**

4. Humanitaarinen avustustoiminta

Selonteossa todetaan, että konfliktien ennalta ehkäisemiselle ja ennakoivalle toiminnalle annetaan nykyistä enemmän painoarvoa (5.13). Suomen Punainen Risti korostaa, että vaikka konfliktien ehkäisy ja ennakoiva toiminta ovat tärkeitä niin Euroopan unionin kuin muunkin kansainvälisen yhteistyön ja vastuun osalta, on selvää, että **jatkossakin tarvitaan toimivat mekanismit ja käytössä olevat resurssit humanitaarisen avun toimittamiseen ja perillepääsyyn.**

Pääsy sodan uhrien luo sekä tehokkaan humanitaarisen avustustoiminnan harjoittaminen konfliktin keskellä on aina ollut haaste ja käytännössä humanitaarista avustustoimintaa vaikeutetaan tai estetään monissa aseellisissa selkkauksissa. Viime päivien ja kuukausien hyökkäykset avustustyöntekijöitä vastaan esimerkiksi Syyriassa ovat valitettava osoitus avustustyön vaikeutumisesta entisestään. **Suomen Punainen Risti toivoo, että kansainvälisissä yhteyksissä Suomi pitäisi aktiivisesti esillä kysymystä siitä, miten sodan osapuolet tai sen ulkopuoliset valtiot ja kansainvälinen yhteisö yhteisvoimin voisivat helpottaa ja nopeuttaa humanitaarisen avun perille pääsyä.** Punaisen Ristin kansainvälinen liike ja erityisesti Syyrian Punainen Puolikuu on toimittanut merkittävän osan kansainvälisestä avusta sodan uhreille, vaikka auttamistyö on vaatinut useiden kymmenien avunantajien hengen. Antaessaan humanitaarista apua Suomen tulee kyetä valita tilanteen mukaan sopivin kanava toimia.

5. Kansainväliset sitoumukset ja humanitaarisen oikeuden noudattaminen

Punainen Risti
Röda Korset

LAUSUNTO

Suomen Punainen Risti pitää tervetulleena, että selonteossa painotetaan kansainvälisen oikeuden sekä YK:n peruskirjan periaatteiden kunnioittamisen merkitystä Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisille ja hyvinvointitavoitteille. Suomen Punainen Risti katsoo, että yhteisesti sovittujen sääntöjen ja kansainvälisten velvoitteiden noudattaminen tulee olla Suomen ulkopolitiikan keskiössä. Julkisessa keskustelussa myös Suomessa on esiintynyt joitakin näkemyksiä siitä, että kansainvälisistä sopimuksista, esimerkiksi pakolaisten asemaa koskevasta yleissopimuksesta tulisi poiketa. Vaikka näkemykset voivat olla yksittäisiä, ne ovat omiaan rapauttamaan kansainvälisen oikeuden ja sitoumusten kunnioitusta pidemmällä tähtäimellä.

Kuten selonteossa todetaan, sodan kuva ja yleinen toimintaympäristö on muuttunut siten, että valtioista riippumattomien toimijoiden rooli korostuu tänä päivänä. **Samanaikaisesti on kuitenkin huomioitava, että esimerkiksi Syyrian konfliktin osalta valtiot edelleen ovat avainasemassa ja ne ovat omalla toiminnallaan vaikuttaneet tilanteen kehittymiseen.**

Suomen Punainen Risti pitää hyvänä, että selonteon mukaan *”Suomi tukee myös sitä, että työtä siviilien suojelemiseksi ja humanitaarisen oikeuden toteutumiseksi tehostetaan”* (s. 29). Aivan viimeaikaiset tapahtumat etenkin Syyriassa ovat korostaneet, kuinka tärkeä periaate on kyseessä. Sama koskee myös monia muita meneillään olevia konflikteja kuten niitä, jotka ovat meneillään Etelä Sudanissa, Jemenissa, Irakissa, Afganistanissa sekä monessa muussa maassa.

Valitettavasti meneillään olevissa sodissa on viime aikoina nähty perustavanlaatuisia humanitaarisen oikeuden loukkauksia, jotka ovat kohdistuneet sairaaloihin, terveydenhuollon henkilökuntaan, avustuskuljetuksiin sekä avustustyöntekijöihin. Nämä tapahtumat ovat olleet vakavia myös siksi, että niiden johdannaisvaikutukset ovat huomattavat. Hyökkäykset, jotka kohdistuvat suojeltuihin tahoihin, joiden tehtävä on auttaa muita, johtaa siihen, että niiden seurauksena moni apua tarvitseva sodan uhri jää ilman apua. **Suomen Punainen Risti vetoaa, että Suomi tekee kansainvälisesti voitavansa tuomitakseen ja estääkseen tällaiset humanitaarisen oikeuden loukkaukset sekä tukee kampanjoita ja toimia, joilla pyritään paremmin suojelemaan terveydenhuollon ja muun humanitaarisen avun kohteita ja henkilökuntaa.**

Sodan oikeussääntöjen osalta Suomi on velvollinen edistämään humanitaarisen oikeuden velvoitteiden noudattamista ja kunnioittamista. **Suomen Punainen Risti toivoo Suomen hyödyntävän kaikkia mahdollisia poliittisia kanaviaan kuten kahdenvälisiä suhteitaan, EU:ta sekä kansainvälisiä järjestöjä pyrkiäkseen vaikuttamaan tilanteisiin, joissa valtiot tai valtiosta riippumattomat tahot syyllistyvät humanitaarisen oikeuden loukkauksiin.** Esimerkiksi toimeenpanemalla ajantasaistetut Euroopan unionin suuntaviivat kansainvälisen humanitaarisen

Suomen Punainen Risti, Keskustoimisto
Tehtaankatu 1 a, PL 168, 00141 Helsinki
Puhelin (020) 701 2000 Faksi (020) 701 2310

Finlands Röda Kors, Centralbyrån
Fabriksgatan 1 a, PB 168, 00141 Helsingfors
Telefon (020) 701 2000 Telefax (020) 701 2310

www.redcross.fi

Suomen Punainen Risti kuuluu Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainväliseen liittoon.

Finlands Röda Kors hör till Internationella rödakors- och rödahalvmånefederationen.

oikeuden noudattamisen edistämiseksi (2009/C 303/06) Suomi voi yhdellä tavalla toteuttaa tätä velvoitetta. Myös kansainvälisen humanitaarisen oikeuden tiedottamisen tukeminen konfliktialueilla ei-valtiollisten järjestöjen kautta osaltaan edesauttaa sääntöjen noudattamista. Suomi yhdessä muiden EU-jäsenmaiden kanssa on Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun kansainvälisessä konferenssissa joulukuussa 2015 sitoutunut humanitaarisen oikeuden tunnetuksi tekemiseen. Suomen Punainen Risti tulee omalta osaltaan tukemaan valtiota tämän sitoumuksen toimeenpanossa niin Suomessa kun maailmalla.

6. Asevalvonta, uuden teknologian aseet ja ydinaseet

Suomen Punainen Risti pitää positiivisena, että selonteossa asevalvonnan merkitystä painotetaan nimenomaan ”Sääntöpohjaisen toiminnan vahvistaminen” – osiossa (5.14). Suomi on viime vuosina aktiivisesti tukenut asevalvonnan kehittämistä tavalla, jolla on pyritty tehokkaasti puuttumaan aseiden aiheuttamiin humanitaarisiin ongelmiin. **Lisäksi Suomen Punainen Risti pitää tervetulleena sitä, että uutta aseteknologiaa koskevissa kansainvälisissä prosesseissa (esim. kybersodankäynti, autonomiset aseet) Suomi on johdonmukaisesti painottanut tarvetta selvittää humanitaarisen oikeuden suhdetta ja toimeenpanoa teknologiaa kehitettäessä sekä laadittaessa niitä koskevia kansainvälisiä normeja. Suomen Punainen Risti toivoo, että Suomi tulee myös tulevaisuudessa huomioimaan humanitaarisen oikeuden normit aseteknologiaa koskevissa prosesseissa.**

Uusia aseita kehitettäessä ja hankittaessa Suomi on vuoden 1977 Geneven sopimusten ensimmäisen lisäpöytäkirjan 36 artiklan nojalla velvollinen arvioimaan aseiden laillisuutta kansainvälisen oikeuden kannalta. **Myös ulkoasiainvaliokunta on pitänyt tärkeänä selvityksen laatimista siitä, miten Suomi toimeenpanee tämän uusien aseiden laillisuusarvioinnin (UaVM 5/2014 vp).** Suomen Punainen Risti on jo useita vuosia kannustanut valtiota tämän laillisuusarvioinnin toteuttamiseen. Aseteknologian kehittyessä kiihtyvällä vauhdilla **Suomen Punainen Risti esittää valiokunnalle, että kansallisesti viimein ryhdyttäisiin toimiin laillisuusarvioinnin toteuttamiseksi.**

Selonteossa nostetaan esille myös se, että ydinaseet ja niiden voimankäyttö ovat palanneet turvallisuuspoliittiseen keskusteluun (s. 16). Yhtenä painopisteenä todetaan Suomen tukevan ydinsulkusopimuksen asemaa ydinaseriisunnan edistämisessä (s. 31).

Vuonna 2011 Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun kansainvälinen liike hyväksyi valtuutettujen kokouksessaan ydinaseita koskevan päätöslauselman, jossa liike muun muassa:

1. painotti niitä katastrofaalisia humanitaarisia seurauksia, jotka materialisoituisivat ydinaseiden käytöstä;
2. selkeytti, että on hyvin vaikea kuvitella tilannetta, jossa ydinaseiden käyttö ei loukkaisi humanitaarisen oikeuden perusperiaatteita; ja
3. vetosi valtioihin, että ne perustuen olemassa oleviin sitoumuksiin ja kansainvälisiin velvoitteisiin pikaisesti ja päättäväisesti saattaisivat päätökseen neuvottelut oikeudellisesti sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta kieltääkseen ja hävittääkseen ydinaseet.

Selonteossakin mainitun ydinsulkusopimuksen kuudennessa artiklassa sopimusvaltiot ovat jo nyt sitoutuneet neuvottelemaan yleisestä ja täydellisestä aseidenriisunnasta koskevasta kansainvälisestä sopimuksesta. Osittain myös Punaisen Ristin liikkeen päätöslauselman johdosta viime vuosina on kansainvälisesti käyty merkittäviä keskusteluja ydinaseiden humanitaarisista seurauksista. Elokuussa 2016 YK:n alainen ydinaseriisuntaa käsittelevä avoin työryhmä (open-ended working group on nuclear disarmament) suositti, että valtiot aloittaisivat vuonna 2017 neuvottelut sopimuksesta, jolla kiellettäisiin ja hävitettäisiin ydinaseet. **Suomen Punainen Risti toivoo, että Suomi aktiivisesti tukisi tätä suositusta ja mahdollisesti sen johdosta aloitettavia neuvotteluja.**

7. Kansainvälinen kriisinhallinta

Selonteossa todetaan, että myös jatkossa Suomi osallistuu aktiivisesti kansainväliseen kriisinhallintaan. Selonteossa mainitaan myös kriisinhallinnan monimuotoistuminen. Yhä useammin kansainvälinen sotilaallinen kriisinhallinta tapahtuu tilanteessa, jossa kansainväliset joukot katsotaan kansainvälisoikeudellisesti jonkin konfliktin osapuoliksi. Jos Suomi osallistuu tällaiseen operaatioon rajoittamalla kansallisesti suomalaisjoukkojen voimakeinoja ei välttämättä voida vaikuttaa siihen, miten Suomen osallistumista kansainvälisen oikeuden näkökulmasta arvioidaan. Se, onko Suomi osapuolena johonkin aseelliseen selkkaukseen, vaikuttaa siihen, onko suomalaisiin sotilaisiin kohdistuva väkivallanteko kielletty kansainvälisoikeudellisesti vai ei. **Tästä syystä Suomen Punainen Risti on painottanut jo aikaisemmissa lausunnoissaan ulkoasiainvaliokunnalle, että tulevaisuudessa, kun Suomi tekee päätöksiä osallistumisesta kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin myös tämä kansainvälisoikeudellinen arviointi tulee tehdä tarkoin.**

8. Kriisinkestokyvyn vahvistaminen ja häiriötilanteisiin varautuminen

Selonteossa nostetaan esille pohjoismaisen yhteistyön merkitys Suomelle ja Suomen turvallisuudelle. Yhteistyössä kuitenkin korostuu vahvasti yhteistyön sotilaallinen ulottuvuus. **Suomen Punainen Ristin näkemyksen mukaan on tärkeää, että niin pohjoismaisessa yhteistyössä kuin muutoinkin myös siviilivalmiuksia kehitetään vastaamaan alueellisiin, vakaviin häiriötilanteisiin, esimerkiksi pandemioihin tai suuronnettomuuksiin.** Suomessa esimerkiksi pelastustoimella

ja muilla sisäisestä turvallisuudesta vastaavilla viranomaisilla on tärkeä rooli väestön suojaamisen kehittäjänä, valmiuksien ylläpitäjänä sekä niiden puolestapuhujana erityisesti poikkeusoloja ajatellen. Punaisen Ristin kansalliset yhdistykset Pohjoismaissa ja Baltiassa ovat kehittäneet Itämeren alueella yhteistä auttamisvalmiuttaan viimeksi menossa olevan turvapaikanhakijaoperaation yhteydessä.

Selonteossa todetaan, *että "Yhteiskunnan eri sektorien ja toimijoiden välisen yhteistoiminnan kehittäminen on olennainen osa kriisinkestokyvyn vahvistamista ja varautumista toimintaan häiriötilanteissa".* **Suomen Punainen Risti pitää hyvänä keskeistä toiminta-ajatusta, joka korostaa yhteistoiminnan merkitystä turvallisuuden parantamisessa kaikissa olosuhteissa.** Sama tavoite heijastuu myös muissa strategioissa (kuten pelastustoimen strategiassa) ja poliittisissa linjauksissa. Suomen Punainen Risti korostaa erityisesti voimavarojen nykyistä laajempaa tunnistamista ja hyödyntämistä resurssien niuketessa. Esimerkiksi yksi pelastustoimen strateginen tavoite on tarjota pelastustoimen jatkuvaa valmiutta hyödynnettäväksi aiempaa laajemmin yhteiskunnassa. Suomen Punainen Risti tukee tätä kehitystä yhteiskunnan eri toimijoiden valmiuden nykyistä kokonaisvaltaisemmasta hyödyntämisestä.

Järjestöjen ja vapaaehtoisten toimijoiden roolin tunnistaminen ennakolta on olennaista erityisesti kun varaudutaan vakaviin kriisitilanteisiin. Suomen Punaisen Ristin ja muiden järjestöjen valmiutta ja varautumista on Suomessa rakennettu yhdessä viranomaisten kanssa vuosikymmenten ajan. Laajamittaisia onnettomuuksia ei Suomessakaan voida hoitaa pelkästään viranomaisten toimesta, vaan järjestöillä on olemassa sekä tarvittavat kontaktit että toimintamallit paikallisten toimijoiden mobilisointiin, joiden hyödyntäminen on täysin välttämätöntä vakavissa onnettomuuksissa ja kriiseissä. Toiminnallisena tavoitteena tulisi olla nykyistä vahvemmat valtakunnalliset toimintatavat ja käytännöt yhtäältä helpottamaan yhteistyötä eri toimijoiden kesken ja toisaalta varmistamaan tarjottavien palvelujen laatu.

Viime vuosien kehitys osoittaa, että tilanteet voivat muuttua erittäin nopeasti ja että kansainvälisten kriisien humanitaariset vaikutukset voivat ulottua Suomeenkin. Suomen Punainen Risti pitää ensisijaisen tärkeänä, että se viranomaista tukevana humanitaarisena avustus- ja valmiusjärjestönä huomioidaan ja pidetään jatkuvasti läheisesti mukana valtion valmiuden ja varautumisen kehittämisessä. Kokemukset vuonna 2015 laajamittaisesta maahantulosta osoittivat, kuinka järjestö voi tehokkaasti tukea viranomaisia, kun tilanne sitä vaatii. Tulevia vastaavia tilanteita varten valmiutta on kehitettävä entisestään. Tiedonkulku ja läheinen yhteistyö on tässä keskeisessä asemassa. Tämä tarkoittaa myös, että tätä yhteistyötä suunnitellaan ja harjoitellaan tiiviisti. **Tästä syystä Suomen Punainen Risti pitää tärkeänä, että viranomaiset tulevaisuudessa varaavat resursseja yhteiseen valmiussuunnitteluun ja kutsuvat Suomen Punaisen Ristin sekä muita valmiusjärjestöjä**

Suomen Punainen Risti, Keskustoimisto
Tehtaankatu 1 a, PL 168, 00141 Helsinki
Puhelin (020) 701 2000 Faksi (020) 701 2310

Finlands Röda Kors, Centralbyrån
Fabriksgatan 1 a, PB 168, 00141 Helsingfors
Telefon (020) 701 2000 Telefax (020) 701 2310

www.redcross.fi

Suomen Punainen Risti kuuluu Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainväliseen liittoon.

Finlands Röda Kors hör till Internationella rödakors- och rödahalvmånefederationen.

säännöllisesti suunnittelemaan toimintoja ja osallistumaan viranomaisten harjoituksiin, etenkin Suomessa pidettäviin kansainvälisiin harjoituksiin.

Selonteossa nostetaan esille Euroopan unionin yhteisvastuulauseke (SEU 222 artikla) ja keskinäisen avunannon lauseke (SEU 42 (7) artikla) ja todetaan Suomen luovan tarvittavat valmiudet lausekkeiden mukaisten velvoitteiden täytäntöönpanoon ja kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen. **Suomen Punainen Risti haluaa korostaa, että etenkin tilanteessa, jossa Suomi vetoaisi näihin lausekkeisiin kyseessä olisi tilanne, jossa Suomen Punainen Risti ja Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun kansainvälinen liike laajemminkin todennäköisesti osallistuisi tilanteen humanitaaristen seurausten lieventämiseen. Suomen Punainen Risti on yhdessä muiden eurooppalaisten kansallisten Punaisen Ristin yhdistysten kanssa kehittänyt Unionin toimielinten kanssa humanitaarisen ja pelastustoiminnan eurooppalaista yhteistyötä.** Valmiuden kehittämisessä ja ylläpitämisessä tuleekin huomioida Punaisen Ristin sekä mahdollisesti muiden järjestöjen rooli asianmukaisesti sekä kuulla järjestöä siitä, miten sillä olisi kussakin tilanteessa mahdollista tukea viranomaisia.

Koska globaali toimintaympäristö on jatkuvassa muutoksessa myös uhkien näkökulmasta, Suomen Punainen Risti pitää tärkeänä, että Suomella on valtiona toimivat järjestelyt niin sotilaallisten kuin siviilikriisien osalta kansainvälisen avun vastaanottoon kuin sen antamiseen. Tärkeää on, että siviilikriiseissä kansainvälisen avun antamisen ja vastaanoton koordinaatio yhdessä eri siviilitoimijoiden kanssa on osa pelastustoimen strategista tehtävää. Normaaliolojen tiivis yhteistyö luo puitteet myös poikkeusoloissa tapahtuvalle yhteistyölle.

Kristiina Kumpula
pääsihteeri

Suomen Punainen Risti, Keskustoimisto
Tehtaankatu 1 a, PL 168, 00141 Helsinki
Puhelin (020) 701 2000 Faksi (020) 701 2310

Finlands Röda Kors, Centralbyrån
Fabriksgatan 1 a, PB 168, 00141 Helsingfors
Telefon (020) 701 2000 Telefax (020) 701 2310

www.redcross.fi

Suomen Punainen Risti kuuluu Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainväliseen liittoon.

Finlands Röda Kors hör till Internationella rödakors- och rödahalvmånefederationen.